

Retningslinjer for samarbeid mellom regjeringspartiene

Oppdatert per 22. januar 2019

1. Innledning

Høyre, FrP, Venstre og KrF har et felles politisk prosjekt for Norge. Vi skal trygge Norge for fremtiden ved å skape et bærekraftig velferdssamfunn. Gjennom felles rutiner og gode retningslinjer skal vi bygge et godt samarbeid som bidrar til å oppnå de politiske målene regjeringen og partiene har satt.

Med en flertallsregjering oppstår nye utfordringer og nye muligheter. Det er svært viktig for prosjektet med tidlig og samtidig involvering av fraksjonene, partiene og representanter for hvert fylke. For at alle partier skal lykkes er det viktig med gode rutiner og vilje til samhandling om utformingen av regjeringens politikk på tvers av alle ledd. Initiativ og innspill fra organisasjonene og stortingsgruppene er viktig for hele regjeringssprosjektet og en kilde til bedre politiske løsninger for folk.

De fire partiene har blitt enige om noen felles retningslinjer for hvordan vi ønsker at samarbeidet mellom regjeringen og Høyre, Venstre, KrF og FrP skal fungere frem mot gjenvalg i 2021. Retningslinjene beskriver hvordan vi sikrer god og tidlig involvering i politiske beslutningsprosesser, samt effektiv intern- og eksternkommunikasjon. God kommunikasjon bidrar til et godt fellesskap, felles forståelse for saker, gir handlingsrom for hvert enkelt parti og bidrar til å unngå misforståelser. Det er en forutsetning at alle involverte aktører er kjent med og følger retningslinjene.

Retningslinjene legger til grunn god kommunikasjon og involvering, samtidig som en ryddig maktfordeling mellom storting og regjering opprettholdes.

2. Møterutiner for tidlig involvering og beslutningspåvirkning

Mål: Sikre tidlig involvering i beslutningsprosesser, samt bidra til at Stortinget kan løfte opp nye initiativ og idéer for diskusjon med regjeringen.

Hva	Frekvens	Formål mtp. involvering i beslutningsprosesser
Gruppemøter i partiene	Ukentlig i sesjon	Her sikres forankring i partigruppene. I store saker (f.eks. reformer, langtidsplaner) eller i saker av stor prinsipiell betydning, bør saken i en tidlig fase presenteres for gruppemøtene. Gruppemøte gir også fraksjonen mandat til å slutføre arbeidet/oppfølgingen i samarbeid med politisk ledelse i departementet. Involvering av gruppen kan gjøres i form av et sonderingsnotat/presentasjon som regjeringen/fraksjonen presenterer for partigruppene, og hvor det gis anledning til å gi innspill og kommentarer.

		Gruppemøtene har også en sentral rolle når regjeringens fremlegg skal vedtas i Stortinget. Da vil handlingsrommet for endring av politikk være lite, med mindre annet er avtalt med politisk ledelse i departementet. Ifm. behandling av sakene i gruppemøtene bør fraksjonene utarbeide gruppenotater.
R-fraksjonsmøter for fagfraksjonene	Ukentlig i sesjon	I møtene skal politisk ledelse i departementet og fagfraksjonen drøfte aktuelle politiske saker. Møtene skal gi rom for avklaringer, reell påvirkning, informasjon på tvers av partiene og idéutveksling. Fagfraksjonen har et ansvar for å løfte saker til parlamentarisk ledere, partiledere eller gruppemøtet, dersom det er behov for det.
Strategimøter for fagfraksjonene	Før sesjonsstart	Formålet med disse møtene er å se på det de større sakene det kommende halvåret. Hvilke saker ser politisk ledelse i departementet for seg å sende til Stortinget? Er det nye problemstillinger som har dukket opp, som bør adresseres? Hvordan evner regjeringspartiene å vinne sakseierskap på feltet? Hvordan kan de ulike partiene spille hverandre gode og løfte ulike problemstillinger? Har fraksjonen nye idéer til statsråden? Hvordan skal regjeringserklæringen operasjonaliseres? I møtene kan fagfraksjonene få faglig påfyll, samt få mulighet til å gi innspill på politiske prosesser som er ventet det neste halvåret.
R-fraksjonsmøter for fagfraksjonene hos politisk ledelse i departementet	Månedlig i sesjon	Et lengre R-fraksjonsmøte en gang i måneden hos departementet, hvor hele politisk ledelse møter. Disse møtene skal gi fraksjonen mulighet til å gå mer grundig inn i pågående og kommende saker, og gi anledning for å tenke høyt, drøfte og gi innspill tidlig i de prosessene politisk ledelse i departementet har tenkt å sette i gang eller trenger i pågående prosesser.
Møte mellom parlamentariske ledere	Ukentlig	Møte mellom parlamentarisk ledere benyttes til å diskutere pågående eller krevende saker og samarbeidet mellom de fire partiene, og mellom storting og regjering.

3. Involvering av partigruppene i beslutningsprosesser

Det er statsrådets ansvar å sikre at det er flertall for regjeringens politikk i Stortinget. For å sikre at de politiske beslutningene er godt forankret i partigruppene på Stortinget, er det svært viktig at det gis adgang for tidlig involvering og at gis god informasjon. Politisk ledelse må ha et nært og tett samarbeid med fraksjonene på Stortinget.

Som redegjort for over, er den normale prosedyren for involvering av fraksjoner i beslutningsprosesser, tidlig involvering med fagfraksjonene i r-fraksjonsmøter og

strategisamlinger. Denne involvering innebærer at politisk ledelse legger frem viktige fakta, hensyn og avveininger som den aktuelle problemstillingen medfører.

I større saker, f.eks. reformer eller i saker av stor prinsipiell betydning, bør også gruppemøtene til partiene tidlig involveres, slik at det gis anledning til å gi tilbakemeldinger og innspill. Dette kan skje i flere runder. Tilbakemeldingene fra fraksjonene bør belyses i R-notatene, før regjeringen trekker sine konklusjoner.

Ifm. at saker behandles i Stortinget, skal fraksjonen få oversendt relevante flak fra politisk ledelse i departementet. Som hovedregel deles ikke statsrådets innlegg. Statsråden og fraksjonene blir enige om rutiner for hvordan de daglige avklaringene skal skje, eksempelvis håndtering av mediasaker og merknader med mer.

3.1 Budsjettprosessen

For å sikre at Stortinget får påvirkning på budsjettprosessen, vil vi åpne opp for nye påvirkningsprosesser:

1. Partigruppene inviteres innen en frist i november til å komme med innspill til de ulike fagstatsrådenes prioriteringer og på skatte- og avgiftsområdet. Dette innarbeides i budsjettmaterialet som går til marskonferansen.
2. Ifm. første budsjettkonferanse i mars inviteres partigruppene til å få en overordnet redegjørelse av makrobildet. Deretter blir det en innspills- og spørsmålsrunde hvor partigruppene kan komme med ulike innspill, enten det er enkeltsaker, skatt eller makro.
3. Parlamentariske ledere (og finanspolitiske talspersoner) sammen med regjeringen skal sørge for at stortingsgruppene i fellesskap har noe handlingsrom under budsjettbehandlingen i Stortinget.
4. Det gis anledning til at fagfraksjonene på Stortinget kan omdisponere innenfor sitt fagfelt, så fremt at alle samarbeidspartiene, fagstatsråden er enige om det.

3.2 De fire partigruppenes rolle i politikutviklingen

Representantene for de fire partiene skal kunne påvirke regjeringens beslutningsprosesser, men partigruppene har også en viktig rolle i å utvikle ny politikk og reise nye problemstillinger. Dette kan gjøres på flere måter:

- Politikerne kan i r-fraksjonsmøter drøfte nye idéer og utfordringer som er identifisert. Dette forutsetter en «*gentleman's agreement*», om at partiet som løfter problemstillingen eller idéen også får markere saken utad.
- Partiene kan i samarbeid med statsråden løfte nye problemstillinger ved at en representant fremmer interpellasjoner eller skriftlig spørsmål til statsråden. I særlige tilfeller kan partiene i fellesskap/sammen etter avtale fagstatsråden fremme dokument 8-forslag.
- Regjeringen og stortingsgruppene skal legge vekt på et godt samarbeid med opposisjonen. Der det ligger til rette for det, søkes brede løsninger. Samarbeidspartiene stemmer imidlertid ikke for forslag fra opposisjonen, med mindre annet er avtalt med fagstatsrådene og alle samarbeidspartiene er enige.
- Ifm. oppfølging av regjeringsplattformen, skal hver statsråd utarbeide et notat/presentasjon om hvordan plattformen skal operasjonaliseres. Dette skal drøftes med fagfraksjonene.

I tillegg til dette vil naturligvis partiene ifm. programprosesser eller annet partiarbeid, kunne drive med fri politikkutvikling. Det varsles til politisk ledelse i det aktuelle departementet, dersom det planlegges for utspill om ny politikk som det forventes stor debatt og interesse rundt. Formålet er her informasjon, ikke at statsråden skal begrense partienes mulighet til å fremme egen politikk.

3.3 Behandling av krevende saker i Stortinget fremmet av opposisjonen

Fagfraksjonen har et ansvar for å løfte saker i Stortinget til partiledere, parlamentarisk leder eller gruppemøtet, der det er et behov for det. Det kan f.eks. gjelde krevende saker fremmet av opposisjonen.

3.4 Formelle begrensninger som må ivaretas

Proessen som er beskrevet over, innebærer en systematisk involvering og forankring av saker i fraksjonene. Samtidig må vi ivareta hensynet til fortrolighet om regjeringens arbeid og embetsverket i departementene skal ikke ha en rolle i det partipolitiske arbeidet som skjer på Stortinget. Det ligger klare formelle begrensninger i informasjonsutvekslingen, blant annet i forvaltningsloven, beskyttelsesinstruksen, sikkerhetsloven og innsideregulverket, som må ivaretas.

Derfor er det noen begrensninger som må ivaretas i regjeringens dialog med Stortinget:

- Regjeringen skal opprettholde informasjonsplikten overfor Stortinget. Den plikter å gi Stortinget relevant og korrekt informasjon. Interne rutiner og samarbeid skal være i tråd med gjeldende lover og regler.
- Utkast til R-notater, r-notater, meldingsutkast, proposisjonsutkast, beskrivelse av regjeringsinterne prosesser, regjeringsskonklusjoner skal ikke omdeles Stortinget.
- Oversendelser til Stortinget skal være gjort av politisk ledelse, og ikke inneholde noen form for henvisning til interne prosesser i departementet/regjering, departmentslogoer osv.
- Oversendelser fra Stortinget til politisk ledelse i departementene kan bli gjenstand for innsyn i henhold til offentlighetsloven. Det gjelder saker for eksempel innspill til pågående klagesaker.

Dersom den tidlige involveringen av fraksjonene medfører lekkasjer, vil det medføre at fraksjonen i fremtiden vil få mindre informasjon.

4. Kommunikasjon

Når partiene er enige om store politiske saker, bør vi tilstrebe at de fire partiene samlet presenterer enigheten til riksmidia. Ansvarlig statsråd eller parti med særlig eierskap til saken bør gis anledning til å fronte saken i debatter eller redaksjonelt.

I saker som er spesielt viktige for enkelte fylker, regioner eller fagområder, er det viktig å dele informasjon tidlig der det er mulig. Slik legger man til rette for at representantene kan ta ut saker lokalt for å maksimere spredningen.

Når en sak kan brytes ned på fylker, regioner og kommuner gir dette mange flere muligheter for utspill. Politisk ledelse i departementene bør etterstrebe dette i saker hvor det er naturlig. Kommunikasjonsavdelingen på Stortinget kan bistå med fordeling og utsalg.

Kommunikasjonsledelsen i partiene har et særlig ansvar for felles markeringer, utspill eller innhold som deles på tvers av partiene. Det gjelder både i pressen og på digitale og sosiale medier.

4.1 Håndtering av krevende eller aktuelle mediesaker

Regjeringsfraksjonen må sammen med politisk ledelse avklare seg imellom hvem som håndterer oppfølging av aktuelle og/eller krevende saker.

Kommunikasjonssjefene/kommunikasjonsrådgivere i gruppene og partienes presseansvarlig i regjering hektes på ved behov.

Politisk ledelse utarbeider raskt et flak som kan distribueres til fraksjonen og det avklares hvem som svarer ut saken. Saker som flere enn én fraksjon er berørt av bør som hovedregel sendes til hele gruppen og til partiene. Slike utsendelser gjøres av kommunikasjonsavdelingene i H, FrP, V og KrF.

4.2 Debatter

Det er viktig at regjeringspartiene er godt tilstede i debattflatene. Vi skal som hovedregel stille i alle debatter. For å koordinere dette er det fint at regjeringen/stortingsrepresentanter melder inn debatter en enten tar eller ikke tar til partiets pressetelefon, pressesjef eller kommunikasjonssjef.

Navn	Hva	Telefon
	Pressetelefon Høyre	47 46 69 10
	Pressetelefon FrP	46 47 46 47
	Pressetelefon KrF	90 28 52 21
Steinar Haugsvær/ Karl Arthur Giverholt	Kommunikasjon Venstre	95 07 00 41/ 99 64 58 67

OBS: Ikke send SMS til pressetelefon.

4.3 Markering av primærpolitikk

Regjeringen må stå samlet om regjeringens politikk. Samtidig er det en forståelse for at de ulike partigruppene må kunne fronte sine profilsaker. Det blir viktig å finne balansen mellom å fremstå samlet og å markere primærpolitikken til partiene.

Det er flere gode måter å markere egen politikk på. Det oppfordres særlig at partiene markerer hvorfor politikken til regjeringspartiene er bedre enn opposisjonens alternativ, samt påpeker svakheter ved opposisjonens alternativer.

Dersom saker er i direkte strid med regjeringens politikk og regjeringserklæring kan dette være uheldig for samarbeidet. I den grad det skal gjøres, er det en fordel om at man redegjør for partiets primærpolitikk, men samtidig forklarer hvorfor enigheten man har landet på kan forsvares og er bedre enn opposisjonens forslag. Det legges til grunn at vi snakker saklig om og med hverandre.

Dersom det, mot formodning, fremmes forslag fra et regjeringsparti i Stortinget som er i strid med regjeringens politikk eller man vurderer å stemme mot et forslag fra regjeringen, skal parlamentariske ledere og SMK informeres og involveres.

Det skal ikke stemmes for forslag fra opposisjonen hvis ikke alle partiene er enige.

4.4 Å vinne kampen om virkelighetsbeskrivelsen og nye løsninger

Skal vi vinne den politiske debatten over tid må vi både vinne kampen om virkelighetsbeskrivelsen av Norge, samtidig som vi løfter inn nye politiske ideer og løsninger. Det krever at vi utvikler ny politikk i fellesskap. Derfor er det viktig med rutiner og struktur som stimulerer til dette.

- Partiene kan løfte nye problemstillinger som ikke er diskutert av regjeringen. Man kan ha utspill om hva partiet ser på som mulig løsning på problemstillingen. Dette bør skje etter avtale med ansvarlig statsråd, for det øker sannsynligheten for at dette blir regjeringens politikk.
- Partiene kan markere avstand til opposisjonens politikk.
- Partiene forventes ifm. partiprosesser (partiprogram eller partiutvalg) å foreslå ny politikk.
- Partiene kan, i samråd med politisk ledelse i departementet, fremme skriftlig spørsmål eller interpellasjoner. I særlige tilfeller kan partiene i fellesskap etter avtale med regjeringen fremme dokument 8-forslag.

4.5 Modell for gjennomslag, økt synlighet og økt eierskap:

Hva	Dette kan gjøres for oppmerksomhet
Forslag til idé, tiltak eller problembeskrivelse. Luftes og forankres overfor ansvarlig statsråd.	Kan presenteres eksternt.
Sannsynlig spørsmål fra media til ansvarlig statsråd og andre partier i regjering.	Idé eller tiltak fremmes, i samråd med politisk ledelse i departementet, i Stortinget som skriftlig spørsmål eller interpellasjon, og i spesielle tilfeller som dok 8.
Departementet har et faggrunnlag som er relevant for idé eller tiltak.	Kan presenteres eksternt.
Det er ventet at regjeringen snart fatter en beslutning.	I samråd med politisk ledelse i departementet kan man ta ut forventninger til løsninger.
Regjeringen varsler beslutning. Interne kommunikasjonsrutiner trer inn.	Kan presenteres eksternt.

I de tilfellene hvor denne modellen er benyttet, har det gitt mye positiv oppmerksomhet rundt en sak.

4.6 Internkommunikasjon

God internkommunikasjon er viktig for at regjeringsprosjektet skal lykkes. God informasjonsflyt gir representantene på Stortinget bedre tid til å forbedre svar på krevende saker, og rom for flere lokale og regionale utspill. Politisk rådgiver har hovedansvaret i departementet for å sikre god kommunikasjon til fraksjonen og gruppene, samtidig som politisk rådgivers hovedoppgave er å bistå egen statsråd i det daglige arbeidet.

Arbeidet i R-fraksjonene er av stor betydning både for utveksling av politikk og som politiske verksted. Ideutveksling og tidlig involvering i aktuelle saker er avgjørende for at gruppene skal ha eierskap til regjeringens politikk. Dette er særlig viktig med en flertallsregjering. Det er utarbeidet detaljerte retningslinjer for distribusjon av informasjon. Det gjelder særlig:

- Varsling og informasjon om saker tidlig til fraksjonen, gruppe, sekretariat og partiorganisasjon.
- Varsling når statsråder og politisk ledelse er tilstede over hele landet. Lokalt skal være orientert og om mulig bli invitert til å delta.
- Det utarbeides jevnlig politiske flak. Et godt flak er på maks en- to A4 sider og det skal være politisk. Kort fakta om saken, evt. med henvisning til utdypende informasjon. Hovedpunkter budskap og talepunkter. Svar på de viktigste angrep og evt. offensive spørsmål til motstandere. Ikke glem å se helheten i politikken, uavhengig av departement. Tall bør gjerne sammenlignes med da regjeringen tok over makten.
- Ukeoversikt for statsråder.
- Utarbeidelse av oppdaterte epostlister.

4.7 Reiser og besøk

Politisk ledelse skal være tilstede over hele landet. For å få mest mulig ut av alle besøk og reiser er det viktig at partiene lokalt er orientert om besøket. Som hovedregel bør alle fire inviteres hver gang, men ved avtale med SMK, FIN, KUD og XX kan det fravikes. Som hovedregel vil det kun være anledning til å sende en fra hvert parti.

Noen av besøkene statsrådene gjennomfører vil ikke kunne tilpasses slik at det er mulig for lokale tillitsvalgte å delta. Det kan være besøk hvor det utøves etatsstyring eller hvor embetsverket organiserer reisen. Andre ganger vil det kunne være av hensyn til de statsråden besøker.

Fremfor store delegasjonsbesøk bør man isteden forsøke å legge til rette for partimøter fore de lokale partilagene i etterkant av et besøk.

Varslet bør sendes i god tid, og distribueres til ansatte ved Høyre, FrP, Venstres og KrFs fylkeskontor/regionkontor, lokale stortingsrepresentanter fra fylket og fylkesledere, samt ordfører. Varselet til ordfører kan sendes av departementet. Oversendelser til partikontorene må gjøres av politisk ledelse.

I valgkamper trenger kun Høyre, FrP, KRF og Venstres statsråder varsle hverandre om besøk på vanlig måte til fast mottakergruppe, men uten at det er forventet deltagelse fra alle parti. Øvrige valgkampreiser, utspill og besøk gjøres av hvert parti for seg, hvis ikke annet blir avtalt.

4.8 Sosiale samlinger

Sekretariatsledere, generalsekretærer og politisk stab ved SMK er ansvarlig for å sikre at det er sosiale arenaer hvor partiene kan samles.

5. Evaluering

Det legges opp til et årlig møte hvor parlamentariske ledere og partiledere samles for å evaluere hvordan retningslinjene og samarbeidet fungerer. I tillegg vil samarbeidet være et jevnlig tema i møtet mellom de parlamentariske lederne.